

***Sorumlu Yazar/ Corresponding Author:**
İsmail KARAKULLE,
ikarakulle@kastamonu.edu.tr

JEL:
C88, G34, M14, Q01

Geliş: 07 Ekim 2025
Received: October 07, 2025
Kabul: 27 Kasım 2025
Accepted: November 27, 2025
Yayın: 31 Aralık 2025
Published: December 31, 2025

Atıf / Cited as (APA):
Karakulle, İ. (2025),

Sürdürülebilirlik Raporlarında ESG (Çevresel,
Sosyal, Yönetişim) Faktörlerinin İçerik Analizi:
ISO 500 Şirketleri Üzerine Nitel Bir Araştırma,
Erciyes Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler
Fakültesi Dergisi, 72, 247-256,
doi: 10.18070/erciyesiibd.1798562

SÜRDÜRÜLEBİLİRLİK RAPORLARINDA ESG (ÇEVRESEL, SOSYAL, YÖNETİŞİM) FAKTÖRLERİNİN İÇERİK ANALİZİ: İSO 500 ŞİRKETLERİ ÜZERİNE NİTEL BİR ARAŞTIRMA

İSMAİL KARAKULLE¹

¹Dr. Öğr. Üyesi, Kastamonu Üniversitesi, İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi,
ikarakulle@kastamonu.edu.tr

ÖZ

Bu araştırma Türkiye'deki büyük ölçekli sanayi kuruluşlarının 2024 yılına ait kamuya açık sürdürülebilirlik raporları üzerinden kurumsal sürdürülebilirlik uygulamalarının mevcut durum ve eğilimlerini inceleyerek şirketlerin sürdürülebilirlik önceliklerini, raporlama uygulamalarındaki benzerlik ve farklılıkları değerlendirmeyi amaçlamaktadır. Araştırmanın örnekleme amaçlı örnekleme yöntemiyle belirlenmiştir. Bu örneklemin seçilme nedeni sürdürülebilirlik raporlamasına ilişkin içerik analizinin yalnızca raporlama pratiği belirgin, karşılaştırılabilir ve detaylı bilgi sunan şirketler üzerinde yürütülmesinin gerekliliğidir. İSO 500'de yer alan şirketler arasından sürdürülebilirlik raporu yayımlayan 40 şirket tespit edilmiş; sürdürülebilirlik bilgilerini yalnızca faaliyet raporu biçiminde sunanlar ve İngilizce olarak yazılanlar dışlanarak 26 şirketten oluşan nihai örneklem elde edilmiştir. 26 şirketin raporları çevresel, sosyal ve yönetim (ESG) faktörleri çerçevesinde nitel içerik analizi yöntemiyle değerlendirilmiştir. Bulgular çevresel alanda enerji verimliliği (%92,31) ve yenilenebilir enerji kullanımı (%96,15) konularında güçlü bir raporlama eğilimi olduğunu ancak karbon ayak izi (%42,31) ve su kullanımı (%50) gibi ölçülebilir çevresel göstergelerin daha düşük oranda yer aldığını ortaya koymaktadır. Sosyal sürdürülebilirlikte iş sağlığı ve güvenliği ile sosyal sorumluluk öne çıkarken, toplumsal katkı yalnızca %26,92 oranında ele alınmıştır. Yönetişim boyutunda şeffaflık en yaygın tema olarak öne çıkmakta, ancak etik yönetim (%23,08), risk yönetimi (%19,23) ve yönetim kurulu yapısı (%34,62) gibi stratejik alanlar yetersiz temsil edilmektedir. Ayrıca altı raporda yönetim konularına hiç yer verilmemiştir. Araştırma Türkiye'deki sanayi kuruluşlarının sürdürülebilirlik raporlamasında belirli bir kurumsal kapasite geliştirdiğini ancak özellikle yönetim ve toplumsal etki boyutlarında gelişime ihtiyaç duyulduğunu ortaya koymaktadır.

Anahtar Kelimeler: ESG, içerik analizi, kurumsal sosyal sorumluluk, sürdürülebilirlik.

CONTENT ANALYSIS OF ESG (ENVIRONMENTAL, SOCIAL, AND GOVERNANCE) FACTORS IN SUSTAINABILITY REPORTS: A QUALITATIVE STUDY ON ISO 500 COMPANIES

ABSTRACT

This study aims to examine the current state and emerging trends of corporate sustainability practices in Türkiye by analyzing the publicly available 2024 sustainability reports of large-scale industrial enterprises. It further seeks to evaluate companies' sustainability priorities as well as the similarities and differences in their reporting practices. The study sample was determined through purposive sampling. This approach was chosen because conducting a content analysis of sustainability reporting requires focusing on companies whose reporting practices are transparent, comparable, and provide sufficiently detailed information. Among the companies listed in the ISO 500, 40 firms were identified as having published sustainability reports; those presenting sustainability information only within their annual reports and those with reports prepared exclusively in English were excluded, resulting in a final sample of 26 companies. The reports of these 26 firms were analyzed using qualitative content analysis within the framework of environmental, social, and governance (ESG) factors. The findings reveal that environmental reporting places a strong emphasis on energy efficiency (92.31%) and renewable energy use (96.15%), while measurable environmental indicators, such as carbon footprint (42.31%) and water consumption (50%), appear less frequently. In the domain of social sustainability, occupational health and safety, and social responsibility emerge as dominant themes, whereas community contribution is addressed in only 26.92% of the reports. Within the governance dimension, transparency is the most frequently reported theme; however, key strategic areas, such as ethical management (23.08%), risk management (19.23%), and board structure (34.62%), are underrepresented. Moreover, six reports do not include any governance-related information. Overall, the study indicates that industrial enterprises in Türkiye have developed a certain level of institutional capacity in sustainability reporting; however, further progress is needed, particularly in the areas of governance and societal impact.

Keywords: content analysis, corporate social responsibility, ESG, sustainability.

[An extended English abstract is available at the end of the article.]

1. Giriş

21. yüzyılın ilk çeyreği, sadece ekonomik krizlerle değil; aynı zamanda derinleşen çevresel tehditler, artan toplumsal eşitsizlikler ve kurumsal yapılarda gözlemlenen yönetim zafiyetleriyle şekillenmiştir. İklim değişikliği, ekosistem hizmetlerinin bozulması, su ve gıda güvenmesine yönelik tehditler gibi çevresel meseleler; göç, yoksulluk, toplumsal dışlanma ve temel haklara erişimde yaşanan sorunlarla birleşerek küresel ölçekte karmaşık ve çok katmanlı krizlerin ortaya çıkmasına neden olmuştur. Bu çoklu kriz ortamı yalnızca kamu politikalarını değil, aynı zamanda özel sektörün sorumluluk alanlarını ve kurumsal rollerini de yeniden tanımlama gerekliliğini beraberinde getirmiştir. Bugünün dünyasında işletmeler artık sadece kar üreten ekonomik birimler olarak değil; aynı zamanda çevresel sınırlar içerisinde faaliyet gösteren, sosyal adalete duyarlı ve hesap verebilir kurumlar olarak da değerlendirilmektedir (World Economic Forum, 2024, s. 13). Bu dönüşüm “kurumsal sosyal sorumluluk” kavramının iş dünyasının gündeminde stratejik ve yapısal bir yer edinmesini sağlamıştır. Kurumsal sosyal sorumluluk, işletmelerin uzun vadeli değer yaratma süreçlerini yalnızca finansal başarıya indirgemeksizin; çevresel sorumluluk, toplumsal duyarlılık ve etik yönetim prensipleriyle uyumlu biçimde sürdürmesini esas alan kapsamlı bir yaklaşımı temsil etmektedir. Bu anlayış, kurumların yalnızca piyasa koşullarına göre değil; aynı zamanda doğal sistemlerin taşıma kapasitesine, toplumsal beklentilere ve etik normlara göre konumlanmasını gerekli kılar. Kurumsal sosyal sorumluluk anlayışının küresel düzeyde artan bir önem kazanması, yalnızca işletmelerin stratejik yönelimlerini dönüştürmekle kalmamış; aynı zamanda çevresel, sosyal ve yönetsimsel performansların sistematik olarak izlenmesi, ölçülmesi ve kamuoyuyla paylaşılması ihtiyacını da beraberinde getirmiştir (Eccles vd., 2014). Bu süreç işletmelerin faaliyetlerini artık sadece finansal çıktılarla değil; çevreye olan etkileri, toplumsal katkıları ve etik yönetim ilkelerine uyumları ile birlikte değerlendirmeleri gereken çok boyutlu bir sorumluluk alanına işaret etmektedir. Bu doğrultuda ortaya çıkan yeni kurumsal pratikler sürdürülebilirliğin ölçülebilir, raporlanabilir ve değerlendirilebilir bir yapıya kavuşmasını mümkün kılmıştır. Özellikle Çevresel (Environmental), Sosyal (Social) ve Yönetimsel (Governance) faktörleri esas alan ESG yaklaşımı şirketlerin sürdürülebilirlik performanslarını nesnel göstergeler üzerinden değerlendirmeye yönelik küresel bir standart haline gelmektedir (Kotsantonis vd., 2016).

Sürdürülebilirlik raporları işletmelerin ESG alanındaki stratejik önceliklerini, kısa ve uzun vadeli hedeflerini, performans göstergelerini ve elde edilen ilerlemeleri sistematik biçimde belgeleyen ve kamuoyuyla şeffaf bir şekilde paylaşılmasını sağlayan temel araçlardan biri olarak öne çıkmaktadır. Söz konusu raporlar, yalnızca şirketlerin geçmiş performanslarına dair bilgi sunmakla kalmayıp; aynı zamanda geleceğe yönelik taahhütlerini, stratejik dönüşüm planlarını ve sürdürülebilirlik ekseninde oluşturdukları kurumsal vizyonlarını da görünür kılmaktadır. Bu yönüyle sürdürülebilirlik raporlaması, kurumsal itibar yönetimi, risk analizi, yatırımcı ilişkileri ve paydaş etkileşimi gibi pek çok yönetsel alanda önemli işlevler üstlenmektedir. Başlangıçta büyük ölçüde gönüllülük esasına dayalı olarak hazırlanan bu raporlar, zamanla hem uluslararası standartların hem de ulusal düzenlemelerin etkisiyle daha sistematik, karşılaştırılabilir ve doğrulanabilir formatlara dönüşmüştür (Beşballı, 2023). Günümüzde birçok ülkede sürdürülebilirlik raporlaması, belirli sektörlerde faaliyet gösteren şirketler için yasal bir zorunluluk haline gelmiş; Avrupa Birliği başta olmak üzere birçok bölgesel yapı, bu konuda bağlayıcı normlar geliştirmiştir (European Commission, 2024). Artan kurumsal sorumluluk bilinciyle birlikte, şirketler yalnızca yasal zorunlulukları yerine getirmek amacıyla değil; aynı zamanda etik sorumluluklarını yerine getirme, şeffaflıklarını artırma ve uzun vadeli paydaş güvenini sağlama hedefiyle de bu raporları hazırlamaktadır. Buna bağlı olarak sürdürülebilirlik raporları, yalnızca şirket içi yönetim kademeleri için değil; yatırımcılar, düzenleyici kurumlar, kredi derecelendirme kuruluşları, tüketiciler, medya ve sivil toplum örgütleri gibi çok sayıda dış paydaş için de kritik bir bilgi kaynağına dönüşmüştür. Özellikle yatırım kararlarında ESG kriterlerinin belirleyici rol oynamaya başlamasıyla birlikte, bu raporlar yatırımcılar açısından yalnızca geçmiş performansın değil, aynı zamanda şirketin uzun vadeli risk yönetimi ve fırsat yaratma kapasitesinin de bir

göstergesi olarak değerlendirilmektedir. Bu yönüyle sürdürülebilirlik raporlaması, günümüz iş dünyasında rekabet avantajı sağlayan stratejik bir unsur olmanın ötesine geçerek, şirketlerin toplumsal meşruiyetlerini pekiştiren ve sürdürülebilir kalkınma hedeflerine katkılarını görünür kılan bir yönetim pratiği haline gelmiştir (Schoenmaker & Schramade, 2019).

Sürdürülebilirlik raporları günümüzde yalnızca şirketlerin dış paydaşlarla iletişim kurmasını sağlayan bir araç olmanın ötesine geçmiş; kurumsal şeffaflık, hesap verebilirlik ve etik yönetim ilkelerinin pratikte hayata geçirildiği önemli bir kurumsal mekanizma haline almıştır (Ekonomik İşbirliği ve Kalkınma Örgütü [OECD], 2023). Bu raporlar, şirketlerin çevresel etkilerini nasıl yönettiklerini, sosyal sorumluluklarını ne ölçüde yerine getirdiklerini ve yönetim süreçlerinde ne derece etik ve şeffaf davrandıklarını sistematik biçimde ortaya koyarak, çok çeşitli paydaş gruplarının beklentilerine yanıt verme işlevi taşımaktadır. Bu özellikleriyle söz konusu raporlar hem içsel kurumsal değerlendirme süreçlerine veri sağlamak hem de dışsal karşılaştırmalara olanak tanıyan ölçülebilir göstergeler sunarak sektörel ve küresel düzeyde kıyaslamalar yapılmasını mümkün kılmaktadır. Böylece sürdürülebilirlik raporlaması, kurumsal performansın sürekli izlenmesi, zayıf alanların tespit edilmesi ve iyileştirme stratejilerinin geliştirilmesi açısından stratejik bir karar destek sistemi niteliği kazanmaktadır. Bu çok katmanlı işlevselliği sayesinde sürdürülebilirlik raporlaması, yalnızca mikro düzeyde yani şirket bazında etkiler üretmekle kalmamakta; aynı zamanda daha geniş ölçekte, makroekonomik karar süreçlerini, çevresel politikaları ve toplumsal dönüşüm dinamiklerini de etkileyen bir yapı haline gelmektedir. Özellikle sermaye piyasalarında ESG odaklı yatırım anlayışının yaygınlaşmasıyla birlikte, bu raporlar yatırımcı davranışlarını şekillendiren önemli faktörlerden biri haline gelmiş; aynı zamanda düzenleyici kurumlar, tüketici toplulukları ve sivil toplum aktörleri için de kurumsal sorumluluğun ve sürdürülebilir kalkınmanın izlenebilirliği açısından vazgeçilmez bir kaynak olmuştur (Sorumlu Yatırım İlkeleri [PRI], 2021). Dolayısıyla sürdürülebilirlik raporlaması modern işletmecilik anlayışında yalnızca bir raporlama pratiği değil aynı zamanda şirketlerin toplumla ve doğayla kurduğu ilişkinin etik, şeffaf ve hesap verebilir temellere oturmasını sağlayan bir yönetim aracıdır.

Türkiye'nin sanayi üretim kapasitesini temsil eden en büyük kuruluşlarını içeren ISO 500 listesi ülke ekonomisinin yönünü belirleyen aktörlerin sürdürülebilirlik stratejilerinin analiz edilmesi açısından son derece değerli bir örneklem sunmaktadır. Bu liste yalnızca şirketlerin üretim ve ciro büyüklüklerine değil, aynı zamanda faaliyet gösterdikleri sektörlerin çeşitliliğine ve ulusal ekonomik yapı içerisindeki ağırlıklarına göre de stratejik önem taşımaktadır. ISO 500 kapsamındaki işletmelerin sürdürülebilirlik yaklaşımlarını incelemek, Türkiye'de özel sektörün sürdürülebilirlik eksenli dönüşüm sürecini anlamak açısından hem sektörel hem de ölçeksel düzeyde önemli bir analitik zemin oluşturmaktadır. Bu araştırma ISO 500 listesinde yer alan ve 2024 yılı itibarıyla kamuoyuyla sürdürülebilirlik raporu paylaşmış olan büyük ölçekli sanayi işletmelerinin raporlarını inceleyerek, kurumsal sosyal sorumluluk uygulamalarının mevcut durumu ve gelişim eğilimlerini içerik analiz yöntemiyle değerlendirmeyi amaçlamaktadır. Literatürde içerik analiziyle yapılan çalışmalardan farklılık göstermesi ve 2024 yılı sürdürülebilirlik raporlarına odaklanan ilk araştırmalardan biri olması çalışmanın özgünlüğünü ortaya koymaktadır. Bu bağlamda şirketlerin sürdürülebilirlik raporlarında yer verdikleri uygulamalar üç temel ESG boyutu üzerinden sistematik olarak sınıflandırılmış ve analiz edilmiştir. Çalışmada şirketlerin sürdürülebilirlik anlayışlarını nasıl yapılandırdıkları, ESG ekseninde hangi konulara öncelik verdikleri, bu konuları hangi ifadelerle aktardıkları analiz edilerek, kurumsal sürdürülebilirlik pratiklerinin derinlemesine anlaşılması hedeflenmektedir. Ayrıca içerik analizi yöntemi aracılığıyla sürdürülebilirlik raporlarında tekrarlayan kavramsal örüntülerin, kurumsal sorumluluk yaklaşımları ile uyumu ve sektörel farklılıklar bağlamında çeşitlenme düzeyleri değerlendirilecektir. Elde edilen bulguların hem akademik literatüre katkı sunması hem de özel sektörde faaliyet gösteren şirketler için stratejik bir karşılaştırma ve içgörü kaynağı olması öngörülmektedir. Aynı zamanda bu araştırma Türkiye'de sürdürülebilirlik raporlamasının mevcut durumunu görünür kılarak, daha etkili ve bütüncül bir sürdürülebilirlik yönetiminin

inşasına katkıda bulunabilecek politika önerilerine de zemin hazırlamayı amaçlamaktadır.

2. Kavramsal Çerçeve

İnsanlar, yaşamlarını sürdürebilmek ve temel ihtiyaçlarını karşılayabilmek için doğal kaynaklardan faydalanmak zorundadır. Ancak küresel ölçekte nüfusun hızla artması, bu kaynakların üzerindeki baskıyı artırmakta ve ekosistemleri tehdit etmektedir. Bu gelişmeler, gelecek nesiller açısından telafisi güç sosyal, ekonomik, çevresel ve toplumsal sorunları da beraberinde getirmektedir. Doğal yaşamın devamlılığının sağlanması, çevresel yıkımın önlenmesi, mevcut kaynakların korunarak etkin biçimde kullanılması ve toplumlara uzun vadede değer katılması gibi amaçlarla 'sürdürülebilirlik' kavramı, günümüzde üzerinde önemle durulan bir konu haline gelmiştir (Garip & Yılmaz, 2025, s. 221). Sürdürülebilirlik kavramı, 1987 yılında yayımlanan Brundtland Raporu ile sistematik bir şekilde tanımlanmış ve ardından Birleşmiş Milletler Kalkınma Programı (UNDP) gibi uluslararası kuruluşların katkılarıyla küresel ölçekte benimsenen bir politika niteliği kazanmıştır. Günümüzde bu kavram, çevresel, sosyal ve yönetim odaklı bir yaklaşım çerçevesinde ele alınmakta; sürdürülebilir kalkınma, ekonomik büyüme ile doğal kaynakların korunması arasında bir denge kurma çabasıyla değerlendirilmektedir. Bu bağlamda, doğal kaynakların tükenmesini önleyerek gelecek kuşakların ihtiyaçlarını karşılama kapasitesinin sürdürülebilirliği öncelikli hedef olarak belirlenmektedir (Polat & Yeşilyaprak, 2025, s. 68). Sürdürülebilirlik, insanlığın uzun vadeli refahını incelemesi ve uygulandığı her alanda doğal, ekonomik ya da sosyal kaynakların devamlılığını sağlamayı amaçlaması nedeniyle farklı disiplinlerde geniş bir uygulama alanı bulmuştur. Bu bağlamda sürdürülebilirlik; üretimden kalkınmaya, bankacılıktan çevresel politikalara kadar pek çok alanda temel bir ilke olarak benimsenmektedir (Oral & Geçdoğan, 2021, s. 4167). Literatürde sürdürülebilirlik tanımı farklı şekillerde ele alınmaktadır. Günümüz toplumlarında 'sürdürülebilirlik' olarak adlandırılan kavram, yalnızca mevcut neslin değil, gelecek kuşakların da ihtiyaçlarını gözetken kapsayıcı bir sosyal kalkınma modeli olarak, geniş toplumsal kesimlerce zorunlu bir yaklaşım biçimi olarak benimsenmektedir (Sachs, 2012). Günümüz ve gelecek kuşakların ihtiyaçlarını karşılayarak toplumsal kalkınmayı sürdürülebilir kılmayı amaçlayan sistematik süreçler bütünü, sürdürülebilirlik kavramının temelini oluşturmaktadır (Schönborn vd., 2019). Sürdürülebilirlik, yalnızca içinde bulunduğumuz mevcut durumu ya da kaynakların bugünkü kullanım düzeyini değerlendirmekle sınırlı değildir; aynı zamanda toplumların, kurumların ve ekosistemlerin geleceğe yönelik nasıl bir dönüşüm geçireceğini, bu dönüşümün hangi ilkeler doğrultusunda gerçekleşeceğini ve süreç içerisinde hangi toplumsal grupların, bireylerin ya da kuşakların ihtiyaçlarının önceliklendirileceğini de kapsamlı bir şekilde ele alan çok boyutlu bir kavramdır (Birney & Ashley, 2022, s. 1).

İşletme düzeyinde sürdürülebilirlik ilkelerinin karşılığı olarak kabul edilen kurumsal sürdürülebilirlik, geleneksel kar ve büyüme odaklı yönetim modellerine alternatif oluşturan, sürekli gelişen ve dönüşen bir yaklaşımı ifade etmektedir. Bu yaklaşım kapsamında işletmelerin finansal başarısı kadar çevresel sorumluluk, sosyal adaletin sağlanması, fırsat eşitliği ve uzun vadeli ekonomik refah gibi toplumsal değerlerin gözetilmesi de eşit derecede önem arz etmektedir (Wilson, 2003, s. 1). İşletmeler toplumu da kapsayan daha geniş bir sistemin bileşenlerindendir ve bu sistem içerisindeki tüm unsurlar arasında karşılıklı bir etkileşim söz konusudur. Bu etkileşim çerçevesinde, sürdürülebilirliğini sağlamak isteyen işletmelerin, toplumun değer yargılarını göz önünde bulundurması gerekmektedir (Jones, 2010). İşletmelerin gerçekleştirdiği faaliyetlerin, mevcut ve gelecekteki ekonomik, toplumsal ve çevresel koşullar ile kaynakların yapılandırılmasında önemli bir etken olduğu göz önüne alındığında, kurumsal sürdürülebilirliğin uzun vadede bütüncül kalkınmanın sağlanması açısından vazgeçilmez olduğu anlaşılmaktadır (Özsözgün Çalışkan, 2012, s. 47). Sürdürülebilirlik artık yalnızca çevresel bir sorumluluk değil; kurumların uzun vadeli başarısı için stratejik bir gereklilik haline gelmiştir. Çevresel, sosyal ve yönetim alanlarındaki performans, paydaşlar nezdinde kurumsal itibar kadar yatırım kararlarını da doğrudan etkilemektedir. Bu bağlamda kurumların sürdürülebilirlik hedeflerini, uygulamalarını ve performans sonuçlarını

şeffaf bir şekilde paylaşmaları kritik öneme sahiptir. İşte bu noktada, sürdürülebilirlik raporları devreye girmektedir. Sürdürülebilirlik raporları, işletmelerin yıllık kurumsal performanslarını izlemelerine ve bu performansa ilişkin kapsamlı raporlar sunmalarına olanak tanır. Sürdürülebilirlik raporlarının temel hedefi, kurumun mevcut durumu hakkında şeffaf ve güvenilir bir değerlendirme sunarak, paydaşlarla olan ilişkileri uzun vadeli ve sağlıklı bir biçimde yönetmek, geliştirmek ve sürdürülebilir bir zemine oturtmaktır. Ayrıca, çeşitli paydaşların bilgi ihtiyaçlarını karşılamak ve kurumsal şeffaflık ile hesap verebilirlik ilkelerini kurumsallaştırmak adına kritik bir rol üstlenir (Perrini & Tencati, 2006). Sürdürülebilirlik raporları bir işletmenin çevresel, sosyal ve yönetim alanlarındaki performansını şeffaf biçimde ortaya koyduğu stratejik belgelerdir. Bu raporlar, sadece işletmenin faaliyetlerine değil; aynı zamanda bu faaliyetlerin çevreye, topluma ve paydaşlara olan etkilerine de ışık tutmaktadır. Günümüz iş dünyasında sürdürülebilirlik artık bir tercih değil, bir gereklilik haline gelmiştir. Raporlama süreci kurumların yalnızca finansal başarılarını değil, uzun vadeli değer üretme kapasitelerini de değerlendirmelerine olanak tanır. Bu raporlar aracılığıyla kurumlar; karbon ayak izi, enerji tüketimi, atık yönetimi, insan hakları, iş sağlığı ve güvenliği gibi kritik alanlarda atıkları adımları ve hedeflerini kamuoyu ile paylaşmaktadır. Böylece şirket, sadece faaliyetlerini değil, değerlerini de yatırımcılar ve müşteriler nezdinde güvenilir şekilde ortaya koymaktadır. Aynı zamanda sürdürülebilirlik raporları kurumların içsel farkındalıklarının artmasına ve stratejik karar süreçlerine çevresel ve sosyal boyutların entegre edilmesine katkı sağlamaktadır.

1990'lı yılların ortalarına dek şirketlerin başarısı büyük oranda yalnızca hissedarların beklenti ve çıkarlarının karşılanmasına dayalı olarak değerlendiriliyordu (Clarkson, 1995, s. 92). Ancak zamanla özellikle kamu politikalarında meydana gelen değişimlerin etkisiyle, bu tek yönlü bakış açısı yerini daha kapsayıcı bir yaklaşıma bırakmıştır. Süreç içerisinde diğer paydaş gruplarının da şirketler üzerinde artan düzeyde etki ve baskı oluşturmalarıyla birlikte, kurumsal sürdürülebilirlik kavramı işletmelerin stratejik yönetim süreçlerine dahil edilmeye başlanmıştır. Bu gelişmeler neticesinde, şirketler çevresel, sosyal ve yönetim kriterlerini iş uygulamalarına entegre etme yönünde adımlar atmıştır (Wang vd., 2018). ESG faktörleri şirketlerin ve yatırımların sürdürülebilirlik ilkeleri ile etik değerlere ne ölçüde uyum sağladığını değerlendirmek amacıyla kullanılan temel performans göstergeleridir (Arora & Sharma, 2022). Bu faktörler yalnızca finansal getirilerin ötesine geçerek, işletmelerin çevresel etkilerini, toplumsal sorumluluklarını ve kurumsal yönetim yapılarının etkinliğini analiz etmeye olanak tanımaktadır. Şirketler bu göstergeleri benimseyerek faaliyetlerinin doğal çevre, paydaş ilişkileri ve yönetim mekanizmaları üzerindeki doğrudan ve dolaylı etkilerini sistematik biçimde izlemeyi, değerlendirmeyi ve kontrol altına almayı hedeflemektedir. Bu bağlamda ESG faktörleri kurumsal stratejiye entegre edilmek suretiyle hem risk yönetimi süreçlerine katkı sağlamakta hem de uzun vadeli değer yaratımını destekleyen sürdürülebilir iş modellerinin geliştirilmesine zemin hazırlamaktadır (Viranda vd., 2020; Wang vd., 2018). Başka bir ifadeyle ESG faktörleri sürdürülebilirlik temelli yaklaşımların bir parçası olarak, çevresel etkiler, toplumsal sorumluluklar ve kurumsal yönetim yapıları gibi unsurların yatırım ve iş karar alma mekanizmalarına sistematik biçimde entegre edilmesini ifade eder. Bu kriterler, yalnızca geleneksel finansal performans göstergeleriyle sınırlı kalmaksızın, uzun vadeli değer yaratımı ve risk yönetimi açısından dikkate alınması gereken tamamlayıcı değerlendirme ölçütlerini kapsamaktadır (Madden, 2023). ESG faktörleri her ne kadar çevresel, sosyal ve yönetim başlıkları altında sınıflandırılrsa da, bu unsurlar çoğunlukla birbirleriyle etkileşim içindedir ve belirli bir faktörün yalnızca tek bir kategori kapsamında değerlendirilmesi güçleşebilmektedir. Üç ana kategori altında ele alınan bu faktörlerin çoğu ölçülebilir nitelikte olmakla birlikte, bunların parasal terimlerle nicel olarak ifade edilmesi çoğu zaman sınırlılıklar içermektedir. ESG faktörlerine ilişkin temel başlıklar ve bunlara ait alt boyutlar şu şekildedir (Sertifikalı Finansal Analist Enstitüsü [CFA Institute], 2024):

TABLO 1 | ESG faktörleri

ESG (Çevresel Sosyal Yönetişim) FAKTÖRLERİ		
Çevresel	Sosyal	Yönetişim
İklim değişikliği ve karbon emisyonları	Müşteri memnuniyeti	Yönetim kurulu yapısı
Hava ve su kirliliği	Veri koruma ve gizlilik	Denetim komitesi yapısı
Biyolojik çeşitlilik	Cinsiyet ve çeşitlilik	Rüşvet ve yolsuzluk
Ormansızlaşma	Çalışan bağlılığı	Yönetici ücretleri
Enerji verimliliği	Toplum ilişkileri	Lobicilik
Atık yönetimi	İnsan hakları	Siyasi bağışlar
Su kıtlığı	Çalışma standartları	İhbar sistemleri

Kaynak: CFA Institute (2024)

Çevresel faktörler, bir şirketin doğal çevre üzerindeki etkilerini kapsamlı bir şekilde ele alır. Bu bağlamda, işletmenin iklim değişikliğiyle mücadeleye yönelik stratejiler geliştirmesi, doğal kaynakların verimli kullanımı, sera gazı salınımlarının azaltılması, üretim süreçlerinden kaynaklanan çevresel kirliliğin ve atıkların etkin bir biçimde yönetilmesi, yenilenebilir enerji teknolojilerinin benimsenmesi, su kaynaklarının sürdürülebilir yönetimi, ormansızlaşmanın önlenmesi, biyolojik çeşitliliğin korunması ve ekolojik ayak izinin minimize edilmesi gibi çevre odaklı uygulamaları temel alınır. Bu tür uygulamalar çevresel sürdürülebilirliğe katkı sağlayarak uzun vadeli ekolojik dengeyi gözetten bir kurumsal yaklaşımı yansıtır (Rajesh, 2020). Sosyal faktörler, işletmenin bireyler ve toplumsal ilişkiler üzerindeki etkilerini ve bu alanlardaki sorumluluklarını ifade eder. Kuruluşlar; müşteri deneyimi ve memnuniyeti, kişisel verilerin güvenliği ve mahremiyetin korunması, iş gücünde toplumsal cinsiyet eşitliği ve çeşitliliğin teşviki, çalışan bağlılığı ve memnuniyeti, toplumla olan etkileşimler, adil ve etik çalışma koşullarının sağlanması gibi konulara önem atfederek sosyal sorumluluklarını yerine getirmekle yükümlüdür. Ayrıca, yerel toplulukların kalkınmasına katkı sağlamak ve evrensel insan haklarını gözetten politikalar geliştirmek, bu kapsamda değerlendirilen temel hususlar arasındadır (Li & Wu, 2020). Yönetişim faktörleri ise şirketin kurumsal yönetim ilkelerine ve uygulamalarına odaklanır. Bu çerçevede, yönetim kurulu ve denetim mekanizmalarının şeffaf ve hesap verebilir bir şekilde yapılandırılması, yolsuzlukla mücadele, yöneticilere yönelik ücretlendirme politikalarının adil ve performansla dayalı olarak belirlenmesi, lobicilik faaliyetlerinin etik sınırlar içinde yürütülmesi, siyasal bağışlara ilişkin şeffaflık sağlanması ve muhbir koruma sistemlerinin tesis edilmesi yönetsimsel sorumluluk alanına girer. Etkin yönetim işletmenin yalnızca karlılık hedeflerine ulaşmasını değil, aynı zamanda çalışanlar, yatırımcılar, müşteriler ve tedarikçiler gibi tüm paydaşlara karşı uzun vadeli ve dengeli bir ekonomik değer yaratmasını da güvence altına alır. Bu süreçte etik ilkelere bağlı finansal karar alma, sürdürülebilir yatırım stratejileri geliştirme ve kurumsal sorumluluk bilinciyle hareket etme temel ilkeler arasında yer almaktadır (Cek & Eyüpoğlu, 2020; Çamlıca, 2024, s. 108; Vanderbilt University, 2023).

3. Literatür Taraması

Literatürde ESG ile ilgili yapılan çalışmalara bakıldığında; ESG faktörlerinin farklı şekillerde ele alınarak incelendiği görülmektedir. Yücel vd. (2025), yaptıkları çalışmada ESG performansının firma değerini pozitif ve anlamlı biçimde etkilediğini belirtmektedir. Ölmez (2025) Türkiye’de yer alan devlet üniversiteleri üzerine yaptığı çalışmada üniversitelerin stratejik planlarında etkililik ve sorumluluk unsurlarının yer aldığını belirtmiştir. Yücel ve Yücel (2024), enerji sektörüne yönelik gerçekleştirdikleri analizde, alt sektörler arasında ESG performansında kayda değer ayrılmalar saptamışlar; çevresel ve sosyal uygulamaların birbirini pekiştirici bir yapı sergilediğini; buna karşın yönetim unsurunun etkisinin daha düşük düzeyde gerçekleştiğini belirlemişlerdir. Ahmad vd. (2024), yaptıkları çalışmada ESG politikalarının kurumsal düzeyde benimsenmesi, işletmelerin inovasyon kapasitesini, yenilik odaklı faaliyetlerini, değer üretim mekanizmalarını ve finansal performansını geliştirdiğini;

bu durum sosyal ve çevresel performans göstergeleri ile kurumsal sürdürülebilirlik arasında istatistiksel olarak anlamlı ve pozitif bir ilişki doğruluğunu ifade etmişlerdir. Yıldız vd. (2024), yaptıkları çalışmada ESG uygulamalarının kurumsal verimliliği artırarak ve risk unsurlarını azaltarak firma değerine olumlu katkı sağladığı; bu doğrultuda ESG odaklı yaklaşımların stratejik yönetim süreçlerine entegre edilmesinin, uzun vadeli sürdürülebilirlik ve finansal istikrarın sağlanması açısından kritik bir unsur olduğunu ortaya koymuşlardır. Çetenak vd. (2023) yaptıkları çalışmalarında ESG seviyesi belirli bir noktaya kadar performansı olumlu yönde etkilerken bu seviyenin ötesinde etkisi olumsuz yönde olduğunu belirlemişlerdir. Atasel ve Güneysu (2023), BIST (Borsa İstanbul) şirketlerinin borç maliyet ve ESG performansları arasındaki ilişkiyi inceledikleri çalışmalarında; çevresel, sosyal ve toplam ESG performansının borç maliyeti üzerinde anlamlı ve ters yönlü bir etki oluşturduğunu, ancak kurumsal yönetim performansına ilişkin herhangi bir anlamlı ilişki olmadığını belirlemişlerdir. Souza Barbosa vd. (2023), çalışmalarında elde ettikleri bulgulara göre çevresel, sosyal ve yönetim (ESG) kriterlerinin kurumsal stratejilere dahil edilmesi, işletmelerin uzun vadeli sürdürülebilirlik performansını olumlu yönde etkilediğini belirlemişlerdir. Mooneeapen vd. (2022), çalışmalarında ESG performansının demokrasi ve siyasi istikrarın düşük olduğu ülkelerde daha yüksek seviyelerde gerçekleştiğini; öte yandan, kurumsal yönetim performansının ise düzenleyici kalitenin üst düzeyde olduğu ülkelerde daha üstün olduğu tespit etmişlerdir. Şeker ve Şengür (2022), ESG skorlarının ülke düzeyine göre inceledikleri çalışmada, AB ülkelerinin üst sıralarda yer aldığını buna karşılık Uzak Doğu ülkelerinin ise alt sıralarda yer aldıklarını belirlemişlerdir. Arora ve Sharma (2022), Hindistan’daki firmalar üzerine yaptıkları çalışmada, ESG odaklı uygulamaların Hindistan’da faaliyet gösteren şirketlerin tahvil performansları üzerinde belirleyici bir rol oynadığı sonucuna ulaşmışlardır. Cek ve Eyüpoğlu (2020), Standard & Poor’s 500 kapsamındaki şirketlerin ekonomik performansı bağlamında ESG performansını analiz eden araştırmacılar, elde ettikleri bulgular doğrultusunda ESG modeli ile ekonomik performans arasında kayda değer ve olumlu bir ilişki olduğunu ortaya koymuşlardır. (Rajesh, 2020), yaptığı çalışmada Hindistan merkezli işletmelerin ESG performanslarını şekillendiren temel belirleyicilerin kaynak kullanımı, çevresel yenilik ve kurumsal sosyal sorumluluk stratejileri olduğunu ortaya koymuştur.

4. Yöntem

4.1. Araştırmanın Amacı ve Yöntemi

Bu araştırmanın temel amacı Türkiye’de faaliyet gösteren büyük ölçekli sanayi kuruluşlarının kurumsal sürdürülebilirlik uygulamalarını kamuya açık sürdürülebilirlik raporları üzerinden mevcut durumlarını ve eğilimlerini analiz ederek şirketlerin sürdürülebilirlik önceliklerini, raporlama uygulamalarındaki benzerlik ve farklılıkları değerlendirmeyi amaçlamaktadır. Araştırmada örneklem belirleme sürecinde amaçlı örnekleme tercih edilmiştir. Amaçlı örnekleme seçilme nedeni sürdürülebilirlik raporlamasına ilişkin içerik analizinin yalnızca raporlama pratiği belirgin, karşılaştırılabilir ve detaylı bilgi sunan şirketler üzerinde yürütülmesinin gerekliliğidir. Amaçlı örnekleme, belirli kriterlere göre nitelikleri tanımlı birimlerin seçilmesine olanak sağladığı için sürdürülebilirlik raporlaması gibi kurumsal uygulamaların değerlendirilmesinde tercih edilen yöntemlerden biridir (Palinkas vd., 2015; Patton, 2015). Araştırma kapsamında öncelikle araştırmanın evrenini oluşturan 2024 yılı İSO 500 listesindeki şirketler taranmış ve sürdürülebilirlik raporu yayımladığı tespit edilen 40 şirket belirlenmiştir. Daha sonra sürdürülebilirlik bilgilerinin bağımsız bir sürdürülebilirlik raporu yerine faaliyet raporu içinde sunulduğu şirketler dışlanarak dışlama kriterleri uygulanmıştır. Sürecin sonucunda bağımsız sürdürülebilirlik raporu yayımlayan 26 şirket araştırmanın nihai örneklemini oluşturmuştur. Söz konusu raporlar çevresel, sosyal ve yönetim faktörleri çerçevesinde değerlendirilmiştir. Araştırma nitel araştırma yöntemlerinden doküman inceleme ve içerik analizi yöntemlerini kullanarak İSO 500 şirketlerinin 2024 yılı sürdürülebilirlik raporları üzerinde gerçekleştirilmiştir. Doküman inceleme, hem basılı hem de dijital ortamdaki belgelerin sistematik biçimde incelenmesini ve

değerlendirilmesini amaçlayan bir yöntemdir. Nitel araştırma yöntemleri arasında yer alan bu yaklaşım, belirli bir konuya dair kavramsal bir çerçeve oluşturmak, anlam üretmek ve ampirik bilgiye ulaşmak amacıyla verilerin çözümlemesini ve yorumlanmasını içermektedir (Corbin & Strauss, 2008). İçerik analizi, açık iletilerin taşıdığı anlamların nesnel biçimde analiz edilmesi, ölçülebilir hale getirilmesi ve doğruluğunun sınanabilmesi amacıyla kullanılmaktadır (Fiske, 1990/2019). İçerik analizi, belirli metinlerdeki anlam örüntülerinin sistematik bir biçimde tanımlanmasını, kodlanmasını ve tematik kategorilere dönüştürülmesini sağlayan bir analiz tekniğidir. İçerik analizi yöntemi ile sürdürülebilirlik raporlarında yer alan içeriklerin sistematik şekilde kodlanarak, benzer temaların ortaya çıkarılması ve yorumlanması sağlanmıştır.

4.2. Verilerin Toplanması ve Analiz

Araştırmanın veri kaynağını 2024 yılı itibarıyla ISO 500 listesinde yer alan ve sürdürülebilirlik raporu yayımlayan şirketlerin resmi web sitelerinde erişilebilir durumdaki sürdürülebilirlik raporları oluşturmaktadır. Elde edilen veriler doğrultusunda 2024 yılına ait sürdürülebilirlik raporu yayımlayan toplam 40 şirket tespit edilmiştir. Bu raporlar arasından İngilizce olarak yayımlananlar ile faaliyet raporu niteliği taşıyanlar çalışma kapsamı dışında bırakılmış kalan raporlar ise analize dahil edilmiştir. İngilizce olarak yayımlanan raporların analiz dışı bırakılma nedeni çalışmanın yönetsel tutarlılığını koruma ve dil farklılığından kaynaklanabilecek kodlama/yorumlama hatalarını önlemek amacıyla. Çalışmanın içerik analizi Türkçe kodlama şemasına dayandığından farklı dilde hazırlanan raporların dahil edilmesi karşılaştırılabilirliği azaltma riski taşımaktadır. Ayrıca bazı ifadelerin çeviri ya da terminolojik farklılıklar nedeniyle anlam kaymasına yol açabileceği değerlendirilmiştir. Bu nedenle analiz yalnızca Türkçe yayımlanan sürdürülebilirlik raporlarıyla sınırlandırılmıştır. Bu kapsamda toplamda 26 adet raporun analizi gerçekleştirilmiştir. Elde edilen raporlar MAXQDA Analytics Pro 2020 nitel analiz programıyla analiz edilmiştir. Toplanan raporlar PDF formatında arşivlenmiş, analiz sürecinde kolaylık sağlamak amacıyla sistematik biçimde kodlanmış ve dosyalanmıştır. Her raporun dosya ismi, şirket adı esas alınarak belirlenmiştir. Bu işlem, hem belgelerin tekrar kullanılabilirliğini artırmakta hem de analiz sürecinde raporlar arasında karşılaştırma yapmayı kolaylaştırmaktadır. İçerik analizi süreci şu adımları içermektedir:

Verilerin Okunması ve Ön İnceleme: Sürdürülebilirlik raporlarının tamamı araştırmacı tarafından detaylı biçimde okunmuş ve raporlarda sıklıkla tekrar eden kavramlar, uygulamalar ve temalar belirlenmiştir. Bu aşamada ESG çerçevesine uygun ön kodlar ve analiz kategorileri geliştirilmiştir.

Kodlama Süreci: Raporlarda yer alan içerikler önceden belirlenen temalar doğrultusunda sistematik biçimde kodlanmıştır (Global Reporting Initiative [GRI], Sustainability Accounting Standards Board [SASB], Task Force on Climate-related Financial Disclosures [TCFD]). Kodlama işlemi açık kodlama yöntemiyle gerçekleştirilmiş; çevresel sürdürülebilirlik altında “karbon ayak izi”, “karbon emisyonları”, “atık yönetimi”, “su kullanımı”; sosyal sürdürülebilirlik altında “çalışan hakları”, “toplumsal katkı”, “kapsayıcılık”; yönetim altında ise “şeffaflık”, “etik yönetim”, “risk yönetimi ve “iç kontrol” gibi alt temalar oluşturulmuştur.

Temaların Oluşturulması: Kodlanan veriler arasında benzerlik gösteren ifadeler bir araya getirilerek temalar oluşturulmuştur. Bu temalar hem şirketlerin sürdürülebilirlik stratejilerini anlamaya hem de farklı şirket uygulamaları arasında karşılaştırma yapmaya olanak tanımıştır.

Yorumlama ve Sonuçlandırma: Elde edilen temalar üzerinden ISO 500 kapsamında yer alan büyük ölçekli sanayi kuruluşlarının sürdürülebilirlik uygulamaları yorumlanmış; hangi alanlara daha fazla yoğunlaştığı, hangi temaların daha az temsil edildiği, uygulamaların sektörel farklılıklar gösterip göstermediği gibi sorulara yanıt aranmıştır.

Geçerlik ve Güvenirlik Sağlama: Araştırmanın geçerli ve güvenilir sonuçlara ulaşabilmesi adına kodlama süreci belirli aralıklarla gözden geçirilmiş ve bazı raporlar ikinci kez analiz edilerek kodlamalar arası tutarlılık kontrolü yapılmıştır. Ayrıca kullanılan temaların ve kategorilerin literatürdeki ESG standartları ile uyumlu olmasına özen gösterilmiştir.

5. Bulgular

Bu bölümde, İstanbul Sanayi Odası’nın açıkladığı ISO 500 listesinde yer alan şirketlerin 2024 yılı sürdürülebilirlik raporları üzerinden yapılan içerik analizi sonucunda ortaya çıkan kurumsal sürdürülebilirlik uygulamalarına ilişkin bulgular sunulmaktadır. Araştırma kapsamında yer alan şirketlerin bilgileri Tablo 2’de yer almaktadır.

TABLO 2 | ISO 500 listesinde yer alan 2024 sürdürülebilirlik raporu yayımlayan şirketler

ISO	Şirketler	Bağlı Olduğu Oda	Sektör Tanımı	İl
1	TÜPRAŞ-Türkiye Petrol Rafinerileri A.Ş.	Kocaeli Sanayi Odası	Petrol Ürünleri Sanayi	İstanbul
2	Ford Otomotiv Sanayi A.Ş.	İstanbul Sanayi Odası	Taşıt Araçları Sanayi	İstanbul
8	İskenderun Demir ve Çelik A.Ş.	İskenderun Ticaret ve Sanayi Odası	Demir-Çelik Ana Metal Sanayi	Hatay
11	TUSAŞ- Türk Havacılık ve Uzay Sanayii A.Ş.	Ankara Sanayi Odası	Taşıt Araçları Sanayi	Ankara
13	EÜAŞ Elektrik Üretim A.Ş.	Kamu	Elektrik Sektörü	Ankara
29	PETKİM Petrokimya Holding A.Ş.	Ege Bölgesi Sanayi Odası	Ana Kimya Sanayi	İzmir
32	Eti Maden İşletmeleri Genel Müdürlüğü	Kamu	Ana Kimya Sanayi	Ankara
45	Coca-Cola İçecek A.Ş.	İstanbul Sanayi Odası	İçki Sanayi (Alkollü ve Alkolsüz)	İstanbul
54	Kroman Çelik Sanayii A.Ş.	Kocaeli Sanayi Odası	Demir-Çelik Ana Metal Sanayi	Kocaeli
65	AKSA Akirlik Kimya Sanayii A.Ş.	Yalova Ticaret ve Sanayi Odası	Diğer Kimyasal Ürünler Sanayi	Yalova
67	Et ve Süt Kurumu Genel Müdürlüğü	Kamu	Gıda Maddeleri Sanayi	Ankara
103	Akçansa Çimento San. ve Tic. A.Ş.	İstanbul Sanayi Odası	Taş ve Toprağa Dayalı Diğer Sanayi	İstanbul
128	Anadolu Efes A.Ş.	İstanbul Sanayi Odası	İçki Sanayi (Alkollü ve Alkolsüz)	İstanbul
139	Çimsa Çimento San. ve Tic. A.Ş.	Mersin Ticaret ve Sanayi Odası	Taş ve Toprağa Dayalı Diğer Sanayi	İstanbul
149	Deva Holding A.Ş.	İstanbul Sanayi Odası	Diğer Kimyasal Ürünler Sanayi	İstanbul
154	Koç Metalurji A.Ş.	Dörttyol Ticaret ve Sanayi Odası	Demir-Çelik Ana Metal Sanayi	Hatay
159	Türkiye Kömür İşletmeleri Kurumu	Kamu	Madencilik ve Taşocaklığı	Ankara
210	Göknur Gıda Maddeleri Enerji İmalat İth. İhr. Tic. ve San.	Ankara Sanayi Odası	Gıda Maddeleri Sanayi	Ankara
227	Akkim Kimya San. ve Tic. A.Ş.	İstanbul Sanayi Odası	Ana Kimya Sanayi	İstanbul
269	Kaleseramik Çanakakale Kalebodur Seramik Sanayi A.Ş.	İstanbul Sanayi Odası	Çanak, Çömlek, Çini, Porselen Sanayi	İstanbul
279	Karsan Otomotiv San. ve Tic. A.Ş.	Bursa Ticaret ve Sanayi Odası	Taşıt Araçları Sanayi	Bursa
348	Tirsan Kardan San. ve Tic. A.Ş.	Manisa Ticaret ve Sanayi Odası	Taşıt Araçları Sanayi	Manisa
400	Tukaş Gıda San. ve Tic. A.Ş.	Ege Bölgesi Sanayi Odası	Gıda Maddeleri Sanayi	İzmir
425	Polisan Kansai Boya San. ve Tic. A.Ş.	Kocaeli Sanayi Odası	Diğer Kimyasal Ürünler Sanayi	Kocaeli
470	Europap Tezol Kağıt San. ve Tic. A.Ş.	Ege Bölgesi Sanayi Odası	Kağıt ve Kağıt Ürünleri Sanayi	İzmir
474	Gemciler Güven Metal San. ve Tic. A.Ş.	Kahramanmaraş Ticaret ve Sanayi Odası	Demir-Çelik Dışında Ana Metal Sanayi	Kahramanmaraş

Kaynak: İstanbul Sanayi Odası (2025)

Türkiye’nin önde gelen sanayi kuruluşlarını içeren bu liste, ülkenin sanayi yapısının sektörel çeşitliliğini, bölgesel yoğunlaşmasını ve kamu-özel sektör dengesini gözler önüne sermektedir. Toplam 26 firmanın yer aldığı Tablo 2 farklı sektörlerde faaliyet gösteren önemli sanayi kuruluşlarını kapsamaktadır. Ağır sanayi ve enerji sektörleri, listedeki şirketlerin büyük kısmını oluşturur. Bu alanda öne çıkan firmalar arasında TÜPRAŞ (petrol ürünleri), EÜAŞ (elektrik üretimi),

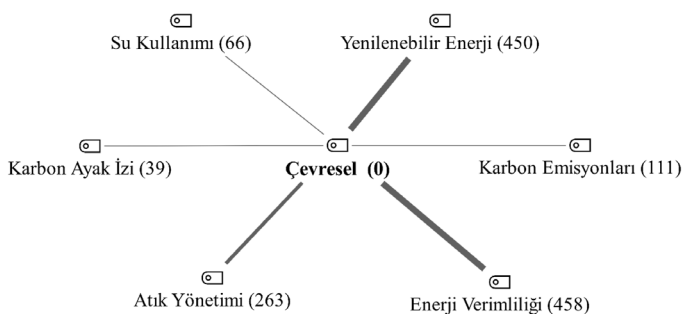
Eti Maden ve Türkiye Kömür İşletmeleri (madencilik), İskenderun Demir ve Çelik, Kroman Çelik ve Koç Metalurji (demir-çelik sanayi) bulunmaktadır. Kimya sanayi de dikkate değer bir yer tutmaktadır. PETKİM (petrokimya), AKSA Akrilik, Akkim Kimya ve Polisan Kansai Boya gibi firmalar, hem hammadde temini hem de ara mal üretimi açısından ekonomiye katkı sağlamaktadır. Ayrıca Deva Holding gibi ilaç sektöründe faaliyet gösteren firmalar da kimya sanayisinin bir alt kolu olarak listede yer almaktadır. Taşıt araçları sanayi, Türkiye'nin ihracat odaklı sektörlerinden biridir. Ford Otosan, TUSAŞ (Türk Havacılık ve Uzay Sanayii), Karsan Otomotiv ve Tirsan Kardan gibi firmalar, otomotiv ve savunma sanayi alanında faaliyet göstermekte, hem iç pazara hem de dış pazara üretim yapmaktadır. Gıda ve içecek sanayi ise tüketiciye dönük ürünleriyle öne çıkmaktadır. Coca-Cola İçecek, Anadolu Efes, Tukaş, Göknur Gıda ve Et ve Süt Kurumu gibi firmalar bu alanda faaliyet göstermekte olup geniş bir dağıtım ağına sahiptir. Gıda güvenliği ve tüketim ürünlerinin tedariki açısından bu firmalar önemli rol oynamaktadır. İnşaat malzemeleri ve çimento sektörü, Türkiye'nin dinamik inşaat sektörünü destekleyen önemli bir alandır. Akçansa ve Çimsa çimento üretiminde, Kaleseramik ise seramik ve yapı malzemeleri alanında öne çıkmaktadır. Ayrıca Europap Tezol firması, kağıt ve kağıt ürünleri üretimiyle sanayiye katkı sunmaktadır.

Tablo 2'de yer alan firmalar arasında kamuya ait olanların sayısı dikkat çekicidir. EÜAŞ, Eti Maden, Türkiye Kömür İşletmeleri ve Et ve Süt Kurumu tamamen kamuya aitken, TUSAŞ gibi bazı firmalar da kamu ortaklığıyla faaliyet göstermektedir. Bu durum, özellikle enerji, doğal kaynaklar ve gıda gibi stratejik sektörlerde devletin rolünü koruduğunu göstermektedir. Özel sektör şirketleri ise daha çok otomotiv, kimya, gıda ve içecek gibi alanlarda yoğunlaşmıştır. En fazla sanayi kuruluşunun bulunduğu il, İstanbul'dur. Listedeki 9 şirketin merkezi ya da üretim tesisi bu şehirde yer almaktadır. Bu, İstanbul'un hala Türkiye'nin sanayi, finans ve lojistik merkezi olduğunu göstermektedir. Ankara, özellikle kamu kuruluşları ile öne çıkmaktadır. EÜAŞ, Eti Maden, Türkiye Kömür İşletmeleri, Et ve Süt Kurumu ve TUSAŞ gibi stratejik kamu kurumları Ankara'dadır. Bu, Ankara'nın sadece bir bürokrasi kenti değil, aynı zamanda bazı sanayi ve teknoloji yatırımlarına da ev sahipliği yaptığını göstermektedir. Kocaeli, TÜPRAŞ gibi dev bir rafineriyle ve Kroman Çelik, Polisan gibi firmalarla sanayi kenti kimliğini pekiştirmiştir. İzmir, PETKİM, Tukaş ve Europap gibi firmalarla kimya, gıda ve kağıt sanayisinde önemli bir merkezdir. Bunun dışında Hatay, Bursa, Manisa, Yalova, Mersin ve Kahramanmaraş gibi şehirlerde de belirli sektörlerde öne çıkan sanayi firmaları bulunmaktadır.

5.1. Çevresel Boyut

Veri seti üzerinde gerçekleştirilen kodlama ve analiz çalışmaları sonucunda, çevresel boyutla ilişkili olarak toplam 1387 kod elde edilmiştir. Bu kodlar; enerji verimliliği (458), yenilenebilir enerji (450), atık yönetimi (263), karbon emisyonları (111), su kullanımı (66) ve karbon ayak izi (39) olmak üzere altı alt tema altında sınıflandırılmıştır. Bu durum Şekil 1'de yer almaktadır.

ŞEKİL 1 | Çevresel boyut ve alt temalar

Şekil 1 incelendiğinde en fazla kodlamanın yapıldığı tema olan enerji verimliliği (n=458), şirketlerin operasyonel süreçlerde enerji tüketimini azaltma, verimli teknolojilere yatırım yapma ve sürdürülebilir üretim modellerini benimseme konularında güçlü bir eğilim gösterdiğini ortaya koymaktadır. Bu durum, enerji verimliliğinin yalnızca maliyet avantajı

sağlamakla kalmayıp, aynı zamanda çevresel sorumluluk bilinciyle de ilişkilendirildiğini göstermektedir. İkinci sırada yenilenebilir enerji (n=450) teması yer almaktadır. Şirketlerin enerji kaynakları tercihi daha çevreci kaynakları kullanma yönündeki çabalarını yansıtmaktadır. Üçüncü sırada yer alan atık yönetimi teması (n=263), şirketlerin atık üretimini en aza indirme, geri dönüşüm süreçlerini kurumsallaştırma ve çevre dostu atık bertaraf yöntemlerini kullanma yönündeki çabalarını yansıtmaktadır. Bu bağlamda, özellikle üretim sektöründe faaliyet gösteren şirketlerin, atık yönetimini çevresel sürdürülebilirlik stratejilerinin merkezine aldıkları görülmektedir. Karbon emisyonları (n=111) teması, şirketlerin sera gazı salımlarını azaltma politikaları çerçevesinde değerlendirilmiştir. Araştırma bulguları, bazı şirketlerin güneş, rüzgar ve biyokütle gibi yenilenebilir enerji kaynaklarına geçiş yaptığını; karbon emisyonlarını düşürmeye yönelik kurumsal hedefler belirlediklerini göstermektedir. Ancak bu temalarda yer alan kod sayılarının görece düşük olması, bu tür uygulamaların henüz sınırlı sayıda şirket tarafından hayata geçirildiğine işaret etmektedir. Su kullanımı teması (n=66), özellikle suyun üretim süreçlerinde etkin ve tasarruflu kullanımı konusunda alınan önlemleri kapsamaktadır. Şirketlerin bir kısmı su geri kazanımı, alternatif su kaynaklarının kullanımı gibi uygulamalara yönelirken; diğerlerinde bu konudaki faaliyetlerin henüz başlangıç düzeyinde olduğu anlaşılmaktadır. Karbon ayak izi (n=39) teması, şirketlerin kurumsal karbon ayak izini ölçme, raporlama ve azaltma konularındaki faaliyetlerine işaret etmektedir. Ancak bu tema kapsamında sınırlı sayıda kodun bulunması, karbon ayak izi konusunun birçok şirket için henüz sistematik bir uygulamaya dönüşmediğini göstermektedir. Çevresel boyutun analiz yapılan sürdürülebilirlik raporları içerisindeki oransal dağılımı Tablo 3'te yer almaktadır.

TABLO 3 | Çevresel boyut alt tema oransal dağılımı

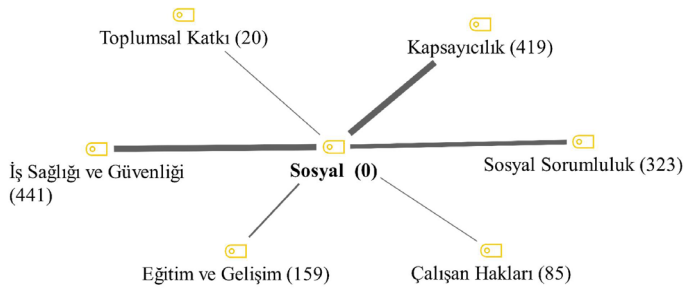
Alt Temalar	İncelenen Raporlar	Yüzde
Yenilenebilir Enerji	25	96,15
Enerji Verimliliği	24	92,31
Atık Yönetimi	22	84,62
Karbon Emisyonları	15	57,69
Su Kullanımı	13	50,00
Karbon Ayak İzi	11	42,31
Analiz Edilen Raporlar	26	100,00

Tablo 3 incelendiğinde çevresel sürdürülebilirlik kapsamında değerlendirilen altı alt temadan, en yüksek performans %96,2 ile yenilenebilir enerji alanında gösterilmiştir. Bu şirketlerin enerji ihtiyacını büyük oranda temiz ve sürdürülebilir kaynaklardan karşıladığını ortaya koymaktadır. Yenilenebilir enerjiden sonra yüksek performansa sahip alt tema %92,3 ile enerji verimliliği takip etmekte; bu da enerji kullanımının etkin bir şekilde yönetildiğini göstermektedir. Atık yönetimi alanındaki %84,6'lık oran, atıkların geri dönüşüm veya uygun bertaraf yöntemleriyle işlendiğini göstermektedir. Ancak karbon emisyonları %57,7, su kullanımı %50 ve karbon ayak izi %42,3 ile daha düşük seviyelerde kalmıştır. Bu durum, karbon salınımını azaltma, su kaynaklarını daha verimli kullanma ve genel çevresel etkiyi azaltma konularında iyileştirmelere ihtiyaç olduğunu göstermektedir. Genel olarak bakıldığında şirketler, enerjiyle ilgili sürdürülebilirlik uygulamalarında oldukça başarılı bir performans sergilerken, karbon ayak izi ve su yönetimi gibi konularda gelişim alanlarına ihtiyaç duyduğunu göstermektedir.

5.2. Sosyal Boyut

Veri seti üzerinde gerçekleştirilen kodlama ve analiz çalışmaları sonucunda, sosyal boyutla ilişkili olarak toplam 1447 kod elde edilmiştir. Bu kodlar; iş sağlığı ve güvenliği (441), kapsayıcılık (419), sosyal sorumluluk (323), eğitim ve gelişim (159), çalışan hakları (85) ve toplumsal katkı (20) olmak üzere altı alt tema altında sınıflandırılmıştır. Bu durum Şekil 2'de yer almaktadır.

ŞEKİL 2 | Sosyal boyut ve alt temalar

Şekil 2 incelendiğinde; en fazla kodlamaya sahip olan tema iş sağlığı ve güvenliği (n=441) ile kapsayıcılık (n=419) temaları, sosyal sürdürülebilirlik raporlamasında baskın konumda yer almaktadır. Bu durum özellikle çalışan güvenliği, iş kazalarının önlenmesi, çeşitlilik ve eşitlik gibi konuların sektörün öncelikli ilgi alanını oluşturduğunu göstermektedir. Yasal düzenlemeler ve paydaş baskılarının bu temaların güçlü biçimde raporlanmasında etkili olduğu söylenebilir. Sosyal sorumluluk (n=323) teması orta düzeyde bir temsil oranına sahiptir. Bu oran, şirketlerin kurumsal sosyal sorumluluk projeleri ve toplumsal yarar odaklı girişimlerini önemli ölçüde raporladığını ancak bu temanın iş sağlığı veya kapsayıcılık kadar öncelikli görülmediğini ortaya koymaktadır. Eğitim ve gelişim (n=159) alt teması ise orta-alt düzeyde yer bulmuş, bu da çalışanların yetkinlik geliştirme ve kapasite artırma süreçlerinin raporlarda sınırlı bir şekilde ele alındığını göstermektedir. Çalışan hakları (n=85) teması görece düşük bir oranda temsil edilmiştir. Bu durum, ücret eşitliği, sendikal haklar ve çalışma koşullarına ilişkin konuların raporlamada geri planda kaldığını ortaya koymaktadır. En düşük frekansa sahip olan toplumsal katkı (n=20) teması ise şirketlerin sosyal sürdürülebilirlik stratejilerinde dış paydaş odaklı toplumsal etki yaratma faaliyetlerinin marjinal düzeyde yer aldığını göstermektedir. Genel olarak bakıldığında, raporlar iş sağlığı ve güvenliği, kapsayıcılık ve sosyal sorumluluk ekseninde merkezileşmiş, buna karşılık çalışan hakları ve toplumsal katkı gibi sosyal sürdürülebilirliğin kritik unsurları ikincil düzeyde ele alınmaktadır. Sosyal boyutun analiz yapılan sürdürülebilirlik raporları içerisindeki oransal dağılımı Tablo 4’te yer almaktadır.

TABLO 4 | Sosyal boyut alt tema oransal dağılımı

Alt Temalar	İncelenen Raporlar	Yüzde
Sosyal Sorumluluk	24	92,31
İş Sağlığı ve Güvenliği	24	92,31
Kapsayıcılık	20	76,92
Çalışan Hakları	18	69,23
Eğitim ve Gelişim	17	65,38
Toplumsal Katkı	7	26,92
Analiz Edilen Raporlar	26	100,00

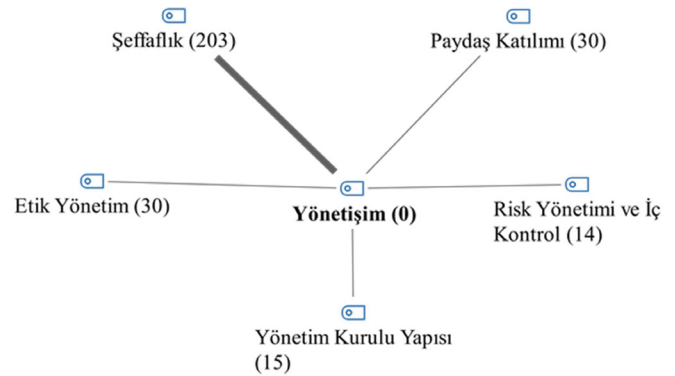
Tablo 4 incelendiğinde, sosyal sürdürülebilirlik kapsamında değerlendirilen altı alt temadan, “Sosyal Sorumluluk” (%92,31) ve “İş Sağlığı ve Güvenliği” (%92,31) temaları, analiz edilen raporların neredeyse tamamında yer almaktadır. Bu iki alt temanın yüksek oranları, şirketlerin sosyal sürdürülebilirlik raporlamasında bu başlıkları standart bir uygulama olarak benimsediğini ve öncelikli konular arasında gördüğünü ortaya koymaktadır. Özellikle iş sağlığı ve güvenliğinin yüksek oranı, yasal düzenlemeler ve paydaş beklentileri doğrultusunda bu alanın vazgeçilmez bir raporlama bileşeni olduğunu göstermektedir. “Kapsayıcılık” (%76,92) alt teması da büyük oranda raporlanmış olup, şirketlerin çeşitlilik, eşitlik ve kapsayıcı politikalar konusunu raporlarında önemli ölçüde ele aldığını göstermektedir. Ancak bu tema, ilk iki alt tema kadar yaygın değildir; bu durum, kapsayıcılığın hala tüm raporlarda zorunlu ya da stratejik bir öncelik haline gelmediğine işaret etmektedir. “Çalışan Hakları” (%69,23) ve “Eğitim ve Gelişim” (%65,38) temaları orta düzeyde temsil edilmektedir. Bu oranlar çalışanların haklarının korunması, mesleki gelişimlerinin desteklenmesi gibi konuların önemli görülmesine rağmen tüm şirketlerde yeterince

kapsamlı şekilde raporlanmadığını göstermektedir. En düşük orana sahip olan “Toplumsal Katkı” (%26,92) ise yalnızca dörtte birinden biraz fazla raporda yer bulmaktadır. Şirketlerin sosyal sürdürülebilirlik anlayışlarında toplum yararına doğrudan katkı sağlayan projeleri raporlamada geri planda bıraktığını göstermektedir. Genel olarak, raporlar iş sağlığı ve güvenliği, sosyal sorumluluk ve kapsayıcılık ekseninde yoğunlaşırken; çalışan hakları, eğitim ve gelişim orta düzeyde, toplumsal katkı ise oldukça düşük düzeyde raporlanmaktadır.

5.3. Yönetişim Boyutu

Veri seti üzerinde gerçekleştirilen kodlama ve analiz çalışmaları sonucunda, yönetim boyutluyla ilişkili olarak toplam 292 kod elde edilmiştir. Bu kodlar; şeffaflık (203), paydaş katılımı (30), etik yönetim (30), yönetim kurulu yapısı (15) ve risk yönetimi ve iç kontrol (14) olmak üzere beş alt tema altında sınıflandırılmıştır. Bu durum Şekil 3’te yer almaktadır.

ŞEKİL 3 | Yönetişim boyutu ve alt temalar

Yönetişim boyutu kapsamında yapılan analizde alt temaların raporlarda ele alınma sıklığı incelendiğinde önemli bir dengesizlik göze çarpmaktadır. En yüksek frekansa sahip alt tema şeffaflık (n=203) olmuştur. Bu durum, şirketlerin yönetim alanında en çok şeffaflık ilkelerine vurgu yaptığını ve bu konuyu raporlarda önceliklendirdiğini göstermektedir. Şeffaflığın bu denli öne çıkması, hem yasal düzenlemeler hem de kamuoyu ve paydaş baskısının bu alandaki raporlamayı teşvik etmesiyle açıklanabilir. Paydaş katılımı (n=30) ve etik yönetim (n=30) alt temaları, şeffaflığın ardından en sık raporlanan konular arasında yer almıştır. Bu sonuç, şirketlerin paydaşlarla ilişkilerini ve etik ilkeleri belirli bir düzeyde önemsediklerini göstermektedir. Buna karşın, yönetişimin kurumsal yapıyı güçlendiren boyutları olan yönetim kurulu yapısı (n=15) ile risk yönetimi ve iç kontrol (n=14) en az ele alınan alt temalar olarak dikkat çekmektedir. Bu durum, şirketlerin daha çok iletişim ve görünürlük sağlayan unsurlara (örneğin şeffaflık ve paydaş ilişkileri) odaklandığını, ancak stratejik yönetim ve kurumsal yapı gibi daha derin ve sürdürülebilirlik açısından kritik konulara sınırlı yer verdiğini ortaya koymaktadır. Genel olarak değerlendirildiğinde, yönetim raporlamasında şeffaflığın baskın bir şekilde öne çıktığı, buna karşılık risk yönetimi, iç kontrol ve yönetim kurulu yapısı gibi konuların ikincil planda kaldığı görülmektedir. Bu durum, şirketlerin yönetim raporlamasında daha dengeli ve kapsamlı bir yaklaşım benimsemeleri gerektiğini göstermektedir. Özellikle risk yönetimi, iç kontrol mekanizmaları ve yönetim kurulu yapısının güçlendirilmesi, sürdürülebilirlik açısından büyük önem taşımaktadır. Yönetişim boyutunun analiz yapılan sürdürülebilirlik raporları içerisindeki oransal dağılımı Tablo 5’te yer almaktadır.

TABLO 5 | Yönetişim boyutu alt tema oransal dağılımı

Alt Temalar	İncelenen Raporlar	Yüzde
Şeffaflık	18	69,23
Paydaş Katılımı	13	50,00
Yönetim Kurulu Yapısı	9	34,62
Etik Yönetim	6	23,08
Risk Yönetimi ve İç Kontrol	5	19,23
Kodlanmış Raporlar	20	76,92
Kodlanmamış Raporlar	6	23,08
Analiz Edilen Raporlar	26	100,00

Tablo 5 incelendiğinde; yönetim boyutuna ilişkin tabloda yer alan veriler, alt temaların raporlardaki dağılımını ve önem derecelerini açıkça ortaya koymaktadır. En yüksek orana sahip alt tema şeffaflık olup, 18 raporda (%69,23) yer almıştır. Bu sonuç, yönetim alanında en çok öne çıkan unsurun şeffaflık olduğunu ve şirketlerin raporlarında paydaşlara açık ve anlaşılır bilgi sunmayı önceliklendirdiğini göstermektedir. Paydaş katılımı ikinci sırada gelmekte ve 13 raporda (%50) ele alınmıştır. Bu durum, şirketlerin yarısının paydaş ilişkilerine yer verdiğini, ancak bu konunun tüm raporlara entegre edilmediğini ortaya koymaktadır. Yönetim kurulu yapısı, 9 raporda (%34,62) raporlanmıştır. Yönetişimin temel yapı taşlarından biri olmasına rağmen, bu konunun görece düşük bir oranda yer alması dikkat çekicidir. Etik yönetim ise 6 raporda (%23,08) ele alınarak daha sınırlı bir şekilde raporlarda yer bulmuştur. Benzer şekilde, risk yönetimi ve iç kontrol en az değinilen alt tema olup yalnızca 5 raporda (%19,23) işlenmiştir. Bu bulgu, yönetişimde stratejik öneme sahip olan risk yönetimi uygulamalarının raporlama açısından geri planda kaldığını göstermektedir. Tablodaki genel dağılıma bakıldığında, 26 rapor analiz edildiği, bunlardan 20'sinin (%76,92) en az bir yönetim alt teması içerdiği, ancak 6 raporun (%23,08) herhangi bir yönetim unsuruna yer vermediği görülmektedir. Bu durum, yönetim raporlamasının hala tüm şirketler tarafından yeterince benimsenmediğini göstermektedir. Yönetişim raporlamasında şeffaflık ve paydaş katılımı ön plana çıkarken, etik yönetim, risk yönetimi ve yönetim kurulu yapısı gibi kurumsal sürdürülebilirliğin temel bileşenleri geri planda kalmıştır. Bu dengesizlik, şirketlerin yönetim raporlarını daha kapsamlı ve dengeli biçimde geliştirmeleri gerektiğine işaret etmektedir.

6. Sonuç

Bu araştırma, Türkiye'de büyük ölçekli sanayi kuruluşlarının kurumsal sürdürülebilirlik uygulamalarını, kamuya açık 2024 yılı sürdürülebilirlik raporları üzerinden inceleyerek mevcut durumu ortaya koymayı amaçlamıştır. İstanbul Sanayi Odası tarafından yayımlanan İSO 500 listesinde yer alan ve sürdürülebilirlik raporu yayımlayan 26 sanayi kuruluşunun raporları çevresel, sosyal ve yönetim temaları çerçevesinde nitel içerik analizi yöntemi ile değerlendirilmiştir. Elde edilen bulgular Türkiye'deki sanayi şirketlerinin sürdürülebilirlik raporlamasına yönelik yaklaşımlarını, önceliklendirdikleri alanları ve görece zayıf kalan boyutları sistematik bir şekilde ortaya koymuştur. Çevresel sürdürülebilirlik kapsamında yapılan analizler, sanayi kuruluşlarının özellikle enerji verimliliği (%92,31) ve yenilenebilir enerji kullanımı (%96,15) alanlarında güçlü bir raporlama eğilimine sahip olduğunu göstermektedir. Bu eğilim maliyet avantajı sağlamanın ötesinde, çevresel sorumluluk bilinciyle de ilişkilendirilmektedir. Ancak karbon emisyonları (%57,69), su kullanımı (%50) ve karbon ayak izi (%42,31) gibi çevresel etkinin doğrudan ölçülmesini sağlayan temalar daha düşük oranda temsil edilmiştir. Bu durum çevresel sürdürülebilirlik raporlamasında ölçülebilir etki ve performans göstergeleri açısından gelişime açık alanlar bulunduğunu göstermektedir. Sosyal sürdürülebilirlik boyutunda ise iş sağlığı ve güvenliği (%92,31) ile sosyal sorumluluk (%92,31) konuları raporlarda en yaygın şekilde ele alınan alt temalar olmuştur. Bu temaların yüksek oranları, yasal yükümlülükler ve kurumsal itibar faktörlerinin etkisiyle açıklanabilir. Kapsayıcılık (%76,92), çalışan hakları (%69,23) ve eğitim ve gelişim (%65,38) ise orta düzeyde temsil edilmiştir. Buna karşılık, toplumsal katkı teması yalnızca %26,92 oranında yer alarak sosyal sürdürülebilirlik boyutunun en zayıf halkası olarak öne çıkmıştır. Bu durum şirketlerin iç paydaş odaklı yaklaşımlarının güçlü olmasına karşın, toplumsal etki yaratma kapasitesini yeterince raporlamadığını göstermektedir. Yönetişim boyutunda en baskın tema şeffaflık (%69,23) olurken, bunu paydaş katılımı (%50) izlemiştir. Bu iki tema kamuoyuna açık bilgi sunumu ve paydaş ilişkileri açısından önemli olmakla birlikte, yönetim kurulu yapısı (%34,62), etik yönetim (%23,08) ve özellikle risk yönetimi ve iç kontrol (%19,23) gibi kurumsal sürdürülebilirlik açısından stratejik öneme sahip temaların oldukça sınırlı biçimde ele alındığı görülmüştür. Ayrıca analiz edilen 26 rapordan 6'sının yönetim konularına hiç yer vermemesi, kurumsal yönetim anlayışının henüz tüm şirketlerde yerleşmediğini göstermektedir. Literatürde konuyla ilgili yapılan çalışmalar incelendiğinde yapılan çalışmaların konuyu farklı biçimlerde ele aldıklarını göstermektedir.

Ölmez (2025) üniversitelerin stratejik planlarında sosyal ölçütlerin en fazla kullanıldığını; Yücel ve Yücel (2024) çalışmalarında çevresel ve sosyal uygulamaların birbirini destekleyici bir yapı sergilediğini; Ahmad vd. (2024) yaptıkları çalışmada sosyal ve çevresel performans göstergeleri ile kurumsal sürdürülebilirlik anlamlı bir ilişki olduğunu; Yıldız vd. (2024) çalışmalarında çevresel, sosyal ve yönetim yaklaşımlarının yönetim süreçlerine dahil edilmesinin sürdürülebilirlik üzerinde kritik önem sahip olduğunu; Çetenak vd., (2023) bankaların finansal performansları üzerinde ESG skorlarının etkisi olduğunu; Atasel ve Güneysu (2023) ESG performanslarının çevresel ve sosyal uygulamalar üzerinde anlamlı fakat yönetim uygulamaları üzerinde anlamlı bir ilişki olmadığını; Arora ve Sharma (2022) ESG odaklı uygulamaların şirket performansı üzerinde etkili olduğunu; Cek ve Eyüpoğlu (2020) ESG performansının ekonomik performans arasında olumlu bir etki doğurduğunu bulmuşlardır. Bu araştırma konuyu ele alış biçimiyle ve yukarıda ifade edilen sonuçlar bakımından önceki çalışmalardan ayrılmakta ve bu yönüyle literatürdeki mevcut boşluğun giderilmesine katkıda bulunmaktadır. Genel olarak değerlendirildiğinde Türkiye'de büyük ölçekli sanayi kuruluşları çevresel ve sosyal sürdürülebilirlik alanlarında belirli bir kurumsal kapasite ve raporlama pratiği geliştirmiştir. Ancak yönetim uygulamaları özellikle kurumsal yapı, risk yönetimi ve etik ilkeler açısından yeterli düzeyde temsil edilmemektedir. Aynı şekilde karbon ayak izi, su yönetimi, çalışan hakları ve toplumsal katkı gibi alanlarda da kurumsal sürdürülebilirlik yaklaşımının derinleştirilmesi gerekmektedir. Bu bağlamda şirketlerin yalnızca yasal zorunluluklar ve dışsal beklentiler doğrultusunda değil, bütüncül bir sürdürülebilirlik vizyonu çerçevesinde hareket etmeleri önem arz etmektedir. Özellikle ölçülebilir sürdürülebilirlik göstergeleri ve stratejik yönetim uygulamalarının raporlara entegre edilmesi, hem kurumsal şeffaflığı hem de hesap verebilirliği artıracaktır. Ayrıca ESG faktörlerinin sektörel farklılıklar gösterdiği göz önüne alındığında sektör bazlı sürdürülebilirlik standartlarının geliştirilmesi ve bu alanda ulusal ölçekte yönlendirici politikaların oluşturulması gereklidir.

Araştırmanın birtakım sınırlılıkları bulunmaktadır. Bu araştırma belirli yöntemsel ve yapısal sınırlılıklar çerçevesinde gerçekleştirilmiştir. Öncelikle, araştırma yalnızca 2024 yılı İSO 500 listesinde yer alan sürdürülebilirlik raporu yayımlayan şirketlerle sınırlıdır. Bu durum, sürdürülebilirlik raporu yayımlamayan ancak sürdürülebilirlik çalışmaları yürüten şirketlerin dışarıda bırakılmasına neden olmuştur. Ayrıca, çalışma yalnızca kamuya açık sürdürülebilirlik raporlarına dayandığı için, şirketlerin iç politika ve uygulamalarına dair sınırlı bir bakış sunmaktadır. Raporda yer almayan ya da eksik bildirilen uygulamalar bu analizde yer bulamamaktadır. Bu nedenle, veriler büyük ölçüde şirketlerin kendi inisiyatifleriyle açıkladığı bilgilere dayanmaktadır. Çalışmada kullanılan nitel içerik analizi yöntemi raporların kapsamına ve terminolojik çeşitliliğe bağlı olarak yorum farklılıklarına açık bir yöntemdir. Bu nedenle kodlamada ve tema belirlemede olası öznal yaklaşımların etkisi göz ardı edilemez. Ayrıca, çalışma yalnızca çevresel, sosyal, yönetim faktörleri çerçevesinde sınıflandırma yaptığı için kurumsal sürdürülebilirliğin finansal veya kültürel boyutları kapsam dışı bırakılmıştır. Analiz yalnızca Türk şirketleriyle sınırlı olduğundan elde edilen sonuçlar uluslararası düzeyde genellenebilirlik taşımaz. Ancak bu sınırlılıklar çalışmanın özgün katkılarını ve Türkiye özelinde sunduğu değerlendirme kapasitesini azaltmamaktadır. Elde edilen sonuçlar doğrultusunda oluşturulan öneriler şunlardır:

- Karbon ayak izi ve emisyon yönetimi uygulamalarının yaygınlaştırılması: Çevresel boyutta özellikle karbon ayak izi ve karbon emisyonlarına ilişkin raporlamaların sınırlı sayıda şirket tarafından yapılması bu konuların kurumsal sürdürülebilirlik politikalarında henüz yeterince kurumsallaşmadığını göstermektedir. Bu nedenle şirketlerin karbon ayak izi ölçümleme, raporlama ve azaltma süreçlerini sistematik hale getirmeleri ve bu konuda ulusal (ISO 14064) ve uluslararası standartlara (GHG Protocol) uygun raporlama yapmaları önem arz etmektedir (International Organization for Standardization [ISO], 2018).
- Suyun verimli kullanımı ve su risklerinin yönetimi: Su kullanımı teması birçok sektörde üretim süreçlerinin kritik girdisi olmasına rağmen, raporlarda sınırlı biçimde yer almaktadır. Şirketlerin su kaynaklarının sürdürülebilir yönetimine yönelik kapsamlı

stratejiler geliştirmeleri, su geri kazanımı, yağmur suyu hasadı ve kapalı devre sistemlere yatırım yapmaları önerilmektedir. Ayrıca su riski haritalaması gibi proaktif yöntemlerle iklim değişikliği etkilerine karşı hazırlıklı olmaları gerekmektedir (Carbon Disclosure Project [CDP], 2022).

- Toplumsal katkı ve paydaş odaklılık yaklaşımının güçlendirilmesi: Sosyal sürdürülebilirlik kapsamında toplumsal katkı teması en düşük oranda temsil edilen alanlardan biri olmuştur. Bu durum şirketlerin sosyal etki yaratma kapasitelerinin görünürlüğünün zayıf olduğunu göstermektedir. Kuruluşların toplumsal fayda sağlama projelere daha fazla yatırım yapmaları, paydaş katılım mekanizmalarını daha etkin kurgulamaları ve bu faaliyetleri şeffaf biçimde raporlamaları önerilmektedir (GRI, 2021a).
- Yönetişim uygulamalarında stratejik konulara ağırlık verilmesi: Yönetişim boyutunda şeffaflık ön plana çıkarken, risk yönetimi, iç kontrol sistemleri ve yönetim kurulu yapısı gibi stratejik konuların raporlamada geri planda kaldığı tespit edilmiştir. Bu bağlamda, şirketlerin kurumsal risk yönetimi politikalarını açık biçimde tanımlamaları, iç denetim sistemlerini güçlendirmeleri ve yönetim kurullarının yapısını (bağımsız üyeler, çeşitlilik, cinsiyet dengesi vb.) daha ayrıntılı biçimde raporlamaları önerilmektedir (TCFD, 2017; GRI, 2021b).
- Eğitim, gelişim ve çalışan hakları alanlarında derinlemesine raporlama: Sosyal sürdürülebilirliğin önemli bileşenleri arasında yer alan çalışan hakları ile eğitim ve gelişim alanlarının raporlamada orta düzeyde kaldığı görülmektedir. Bu nedenle şirketlerin çalışanların mesleki gelişimlerine yönelik stratejiler geliştirmeleri, iş gücü niteliğini artırmaya yönelik programları sistemli biçimde raporlamaları ve çalışan hakları (örneğin toplu sözleşme, eşit ücret, sendikal örgütlenme) konularına daha fazla önem vermeleri gerekmektedir (GRI, 2021c).
- ESG raporlama kapsamının ve kalitesinin artırılması: ESG başlıklarında görülen dengesizlikler, sürdürülebilirlik raporlarının kapsayıcılığına ilişkin sınırlılıkları ortaya koymaktadır. Bu nedenle şirketler küresel raporlama standartları (GRI, SASB, TCFD, CDP) doğrultusunda daha kapsamlı, dengeli ve karşılaştırılabilir veriler sunmalıdır. Ayrıca, sürdürülebilirlik raporlarının bağımsız kuruluşlar tarafından doğrulanması, raporların güvenilirliğini artıracaktır (SASB, 2020; CDP, 2022; GRI, 2021d; TCFD, 2017).
- Kamu politikaları ve teşviklerin gözden geçirilmesi: Araştırma kapsamında yer alan kamu kuruluşlarının sürdürülebilirlik raporlamasında özel sektöre göre daha sınırlı kaldığı görülmektedir. Bu doğrultuda kamu kurumlarının da sürdürülebilirlik ilkelerini kurumsal kültürlerine entegre etmeleri, örnek uygulamalarla özel sektöre liderlik etmeleri ve kamu politikalarının ESG faktörlerini teşvik edecek biçimde yeniden yapılandırılması önerilmektedir (OECD, 2019).

Tüm bu değerlendirmeler ışığında, sürdürülebilirlik raporlarının salt bir beyanname değil, kurumların uzun vadeli sorumluluklarını, risk yönetimi kapasitelerini ve toplumsal etki yaratma potansiyellerini yansıtan bütüncül belgeler haline getirilmesi gerektiği açıktır. Bu bağlamda Türkiye’deki sanayi kuruluşlarının kurumsal sürdürülebilirlik anlayışlarını daha derinlikli, stratejik ve ölçülebilir bir çerçeveye oturtmaları, hem kurumsal rekabetçilik hem de ülkenin sürdürülebilir kalkınma hedefleri açısından kritik bir önem taşımaktadır.

Kaynakça

- Ahmad, H., Yaqub, M., & Lee, S. H. (2024). Environmental, social and governance related factors for business investment and sustainability: A scientometric review of global trends. *Environment, Development and Sustainability*, 26(2), 2965–2987. <https://doi.org/10.1007/s10668-023-02921-x>
- Arora, A., & Sharma, D. (2022). Do environmental, social and governance (ESG) performance scores reduce the cost of debt? Evidence from Indian firms. *Australasian Accounting, Business and Finance Journal*, 16(5), 4–18. <https://doi.org/10.14453/aabf.v16i5.02>
- Atasel, O. Y., & Güneysu, Y. (2023). ESG performansı ile borç maliyeti arasındaki ilişki üzerine bir araştırma. *Journal of Accounting and Taxation Studies*, 16(2), 185–202. <https://doi.org/10.29067/muvu.1196945>
- Beşbalı, S. G. (2023). Çevre sorunları çerçevesinde küresel iklim değişikliği. *Artvin Çoruh Üniversitesi Uluslararası Sosyal Bilimler Dergisi*, 9(2), 500–521. <https://doi.org/10.22466/acusbd.1388179>

- Birney, A., & Ashley, C. (2022). *Framing the future as just and regenerative: Why and how*. Forum for the Future. <https://www.forumforthefuture.org/Handlers/Download.ashx?IDMF=bd5a824a-90bf-44e4-af17-42c383679bc0>
- Carbon Disclosure Project. (2022). CDP climate change, water, and forests frameworks. <https://guidance.cdp.net/en/guidance?cid=30&ctype=theme&cv=1&idtype=ThemeID&incchild=1µsite=0&otype=Guidance>
- Cek, K., & Eypöğlü, Ş. (2020). Does environmental, social and governance performance influence economic performance? *Journal of Business Economics and Management*, 21(4), 1165–1184. <https://doi.org/10.3846/jbem.2020.12725>
- Chartered Financial Analyst Institute. (2024, March 4). *What is ESG investing?* <https://www.cfainstitute.org/insights/articles/what-is-esg-investing>
- Clarkson, M. B. E. (1995). A stakeholder framework for analyzing and evaluating corporate social performance. *The Academy of Management Review*, 20(1), 92–117. <https://doi.org/10.2307/258888>
- Corbin, J., & Strauss, A. (2008). *Basics of qualitative research: Techniques and procedures for developing grounded theory* (3rd ed.). SAGE Publications.
- Çamlıca, Z. (2024). Tedarik zincirinde sürdürülebilirlik: BİST sürdürülebilirlik 25 endeksi şirketlerinde bir içerik analizi. *Business Economics and Management Research Journal*, 7(2), 105–121. <https://doi.org/10.58308/bemarej.1520009>
- Çetenak, E. H., Aytay, A., & Yağlı, İ. (2023). Çevresel, sosyal ve kurumsal yönetim (ESG) değerlerinin banka performansı üzerine etkisi: ABD bankaları örneği. *Çukurova Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 32(2), 424–434. <https://doi.org/10.35379/cusobil.1136191>
- Eccles, R. G., Ioannou, I., & Serafeim, G. (2014). The impact of corporate sustainability on organizational processes and performance. *Management Science*, 60(11), 2835–2857. <https://doi.org/10.1287/mnsc.2014.1984>
- European Commission. (2024). *Corporate sustainability reporting*. https://finance.ec.europa.eu/capital-markets-union-and-financial-markets/company-reporting-and-auditing/company-reporting/corporate-sustainability-reporting_en
- Fiske, J. (2019). *İletişim çalışmalarına giriş* (S. İrvan, Çev.). Pharmakon Kitap. (Orijinal eser 1990’da yayınlandı)
- Garip, O., & Yılmaz, B. (2025). Kurumsal sürdürülebilirlik ve finansal performans: BİST sürdürülebilirlik endeksi üzerine bir uygulama. *Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, (57), 220–239. <https://doi.org/10.52642/susbed.1622594>
- Global Reporting Initiative. (2021a). *GRI 413: Local communities*. <https://www.globalreporting.org/publications/documents/english/gri-1-foundation-2021/#12>
- Global Reporting Initiative. (2021b). *GRI 2: General disclosures (governance)*. <https://www.globalreporting.org/publications/documents/english/gri-1-foundation-2021/#12>
- Global Reporting Initiative. (2021c). *GRI 401-404: Labor practices series*. <https://www.globalreporting.org/publications/documents/english/gri-1-foundation-2021/#12>
- Global Reporting Initiative. (2021d). *GRI universal standards*. <https://www.globalreporting.org/publications/documents/english/gri-1-foundation-2021/#12>
- International Organization for Standardization. (2018). *ISO 14064-1: Greenhouse gases- Specification with guidance at the organization level*. <https://www.iso.org/standard/66453.html>
- İstanbul Sanayi Odası. (2025). *Türkiye’nin 500 büyük sanayi kuruluşu*. <https://www.iso500.org.tr/500-buyuk-sanayi-kurulusu?yil=2024>
- Jones, M. J. (2010). Accounting for the environment: Towards a theoretical perspective for environmental accounting and reporting. *Accounting Forum*, 34(2), 123–138. <https://doi.org/10.1016/j.accfor.2010.03.001>
- Kotsantonis, S., Pinney, C., & Serafeim, G. (2016). ESG integration in investment management: Myths and realities. *Journal of Applied Corporate Finance*, 28(2), 10–16. <https://doi.org/10.1111/jacf.12169>
- Li, J., & Wu, D. (Andrew). (2020). Do corporate social responsibility engagements lead to real environmental, social, and governance impact? *Management Science*, 66(6), 2564–2588. <https://doi.org/10.1287/mnsc.2019.3324>
- Madden, B. J. (2023). Bet on innovation, not environmental, social and governance metrics, to lead the net zero transition. *Systems Research and Behavioral Science*, 40(3), 417–428. <https://doi.org/10.1002/sres.2915>
- Mooneeapen, O., Abhayawansa, S., & Mamode Khan, N. (2022). The influence of the country governance environment on corporate environmental, social and governance (ESG) performance. *Sustainability Accounting, Management and Policy Journal*, 13(4), 953–985. <https://doi.org/10.1108/SAMPJ-07-2021-0298>
- Organisation for Economic Co-operation and Development. (2019). *Public governance policy framework*. https://www.oecd.org/en/publications/policy-framework-on-sound-public-governance_c03e01b3-en.html
- Organisation for Economic Co-operation and Development. (2023). *OECD guidelines for multinational enterprises on responsible business conduct*. https://www.oecd.org/en/publications/oecd-guidelines-for-multinational-enterprises-on-responsible-business-conduct_81f92357-en.html
- Oral, C., & Geçdoğan, S. (2021). Kurumsal sürdürülebilirlik ölçümü için AHP ve TOPSIS yöntemlerinin kullanılması: Bankacılık sektörü üzerine bir uygulama. *İşletme Araştırmaları Dergisi*, 12(4), 4166–4183. <https://isarder.org/index.php/isarder/article/view/1276>
- Ölmez, M. (2025). Üniversitelerin başarısında kurumsal yönetim ve sürdürülebilirliğin rolü: Stratejik planların içerik analizi. *Kafkas Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, (35), 265–293. <https://doi.org/10.56597/kausbed.1585078>
- Özsözgün Çalışkan, A. (2012). Sürdürülebilirlik raporlaması. *Muhasebe ve Vergi Uygulamaları Dergisi*, 5(1), 41–68. <https://dergipark.org.tr/pub/muvu/article/866226>

- Palinkas, L. A., Horwitz, S. M., Green, C. A., Wisdom, J. P., Duan, N., & Hoagwood, K. (2015). Purposeful sampling for qualitative data collection and analysis in mixed method implementation research. *Administration and Policy in Mental Health*, 42, 533–544. <https://doi.org/10.1007/s10488-013-0528-y>
- Patton, M. Q. (2015). *Qualitative research & evaluation methods*. Sage Publications.
- Perrini, F., & Tencati, A. (2006). Sustainability and stakeholder management: The need for new corporate performance evaluation and reporting systems. *Business Strategy and the Environment*, 15(5), 296–308. <https://doi.org/10.1002/bse.538>
- Principles for Responsible Investment. (2021). *Principles for responsible investment annual report*. <https://public.unpri.org/annual-report-2021/10242.article>
- Schoenmaker, D., & Schramade, W. (2019). *Principles of sustainable finance*. Oxford University Press.
- Polat, A., & Yeşilyaprak, M. (2025). Sürdürülebilirlik kavramı, farklı tonları ve İslami sürdürülebilirlik. *TYB Akademi Dil Edebiyat ve Sosyal Bilimler Dergisi*, 43, 65–85. <https://dergipark.org.tr/tr/pub/tybakademi/article/1597083>
- Rajesh, R. (2020). Exploring the sustainability performances of firms using environmental, social, and governance scores. *Journal of Cleaner Production*, 247, 119600. <https://doi.org/10.1016/j.jclepro.2019.119600>
- Sachs, J. D. (2012). From millennium development goals to sustainable development goals. *The Lancet*, 379(9832), 2206–2211. [https://doi.org/10.1016/S0140-6736\(12\)60685-0](https://doi.org/10.1016/S0140-6736(12)60685-0)
- Schönborn, G., Berlin, C., Pinzone, M., Hanisch, H., Georgoulas, K., & Lanz, M. (2019). Why social sustainability counts: The impact of corporate social sustainability culture on financial success. *Sustainable Production and Consumption*, 17, 1–10. <https://doi.org/10.1016/j.spc.2018.08.008>
- Souza Barbosa, A., Silva, M. C. B. C., Silva, L. B., Morioka, S. N., & Souza, V. F. (2023). Integration of environmental, social, and governance (ESG) criteria: Their impacts on corporate sustainability performance. *Humanities and Social Sciences Communications*, 10(1), 410. <https://doi.org/10.1057/s41599-023-01919-0>
- Sustainability Accounting Standards Board. (2020). *Industry standards*. <https://sasb.ifrs.org/standards/>
- Şeker, Y., & Şengür, E. (2022). Çevresel, sosyal ve kurumsal yönetim (ESG) performansı: Uluslararası bir araştırma. *Journal of Accounting and Taxation Studies*, 15(2), 349–387. <https://doi.org/10.29067/muvu.1066216>
- Task Force on Climate-related Financial Disclosures. (2017). *Recommendations of the Task Force on Climate-Related Financial Disclosures*. <https://www.fsb-tcfd.org/recommendations/>
- Vanderbilt University. (2023). *What is corporate sustainability?* <https://web.archive.org/web/20241125044844/https://business.vanderbilt.edu/corporate-sustainability-certificate/article/what-is-corporate-sustainability/>
- Viranda, D. F., Sari, A. D., Suryoputro, M. R., & Setiawan, N. (2020). 5S implementation of SME readiness in meeting environmental management system standards based on ISO 14001:2015 (study case: PT. ABC). *IOP Conference Series: Materials Science and Engineering*, 722(1), 012072. <https://doi.org/10.1088/1757-899X/722/1/012072>
- Wang, S., Li, J., & Zhao, D. (2018). Institutional pressures and environmental management practices: The moderating effects of environmental commitment and resource availability. *Business Strategy and the Environment*, 27(1), 52–69. <https://doi.org/10.1002/bse.1983>
- Wilson, M. (2003, March/April). Corporate sustainability: What is it and where does it come from? *Ivey Business Journal*, 67(6), 1–5.
- World Economic Forum. (2024). *The global risks report 2024*. <https://www.weforum.org/publications/global-risks-report-2024/>
- Yıldız, F., Dayı, F., Yücel, M., & Çilesiz, A. (2024). The impact of ESG criteria on firm value: A strategic analysis of the airline industry. *Sustainability*, 16(19), 8300. <https://doi.org/10.3390/su16198300>
- Yücel, M., Yanık, G., Dayı, F., & Benek, A. (2025). Strategic management of environmental, social, and governance scores and corporate governance index: A panel data analysis of firm value on the Istanbul Stock Exchange. *Sustainability*, 17(11), 4971. <https://doi.org/10.3390/su17114971>
- Yücel, M., & Yücel, S. (2024). Environmental, social, and governance (ESG) dynamics in the energy sector: Strategic approaches for sustainable development. *Energies*, 17(24), 629. <https://doi.org/10.3390/en17246291>

EXTENDED ABSTRACT

Background

The first quarter of the 21st century has been shaped by environmental degradation, social inequality, and governance problems, expanding the responsibilities of businesses beyond profit. In this context, Corporate Social Responsibility (CSR) has become a framework aligned with environmental, social, and governance (ESG) principles. Sustainability reporting is a key tool through which companies communicate ESG strategies, performance, and long-term commitments. This study analyzes the sustainability reports of large-scale industrial enterprises listed in the 2024 Istanbul Chamber of Industry (ISO) 500 ranking in Türkiye. Using qualitative methods, namely document analysis and content analysis, the study classifies and evaluates ESG-related disclosures. The findings show that environmental practices focus mainly on energy efficiency and renewable energy, social practices

emphasize occupational health and safety, and governance disclosures concentrate largely on transparency. Risk management and board structure receive limited attention. The study provides insights into current sustainability practices among leading Turkish industrial firms and highlights areas needing improvement.

Purpose

This study aims to examine the corporate sustainability practices of large-scale industrial enterprises operating in Türkiye, specifically those listed in the 2024 ISO 500 ranking. The analysis is based on publicly available sustainability reports and follows the ESG framework. The sample consists of 26 companies that published sustainability reports. Qualitative research methods, including document review and content analysis, were used. Document analysis enabled the systematic examination and interpretation of written and digital sources, while content analysis allowed the categorization of textual data into thematic codes. ESG-related disclosures were coded and analyzed to identify common patterns, strengths, and gaps in reporting practices.

Findings

Environmental Dimension: A total of 1,387 codes related to environmental themes were identified and grouped into six sub-themes: energy efficiency (n=458), renewable energy (n=450), waste management (n=263), carbon emissions (n=111), water usage (n=66), and carbon footprint (n=39). Energy efficiency was the most frequently addressed theme, reflecting efforts to reduce energy consumption and adopt sustainable production technologies. Renewable energy was also widely reported, indicating a shift toward cleaner energy sources. Waste management was substantially integrated into corporate strategies. In contrast, carbon emissions and water usage were less emphasized, and carbon footprint received minimal attention, suggesting limited systematic tracking and reduction efforts. In proportional terms, renewable energy (96.2%) and energy efficiency (92.3%) were the most reported areas, while carbon footprint (42.3%) and water usage (50%) showed lower engagement, highlighting areas requiring further improvement. **Social Dimension:** The social dimension included 1,447 codes grouped into six sub-themes: occupational health and safety (n=441), inclusivity (n=419), CSR (n=323), training and development (n=159), employee rights (n=85), and community contribution (n=20). Occupational health and safety and inclusivity were the most prominent themes, reflecting regulatory compliance and increased awareness of diversity and equality. CSR activities were moderately reported, while training, employee rights, and especially community contribution received limited attention. Occupational health and safety and CSR appeared in 92.31% of reports, inclusivity in 76.92%, employee rights in 69.23%, and training and development in 65.38%. Community contribution was reported in only 26.92% of the reports, indicating a major gap in stakeholder-oriented social initiatives. **Governance Dimension:** A total of 292 governance-related codes were identified and grouped into five sub-themes: transparency (n=203), stakeholder engagement (n=30), ethical management (n=30), board structure (n=15), and risk management and internal control (n=14). Transparency was the most emphasized theme, appearing in 69.23% of reports. Stakeholder engagement appeared in half of the reports, while ethical management, board structure, and risk management were largely underreported. Overall, 76.92% of the reports included at least one governance-related theme, while 23.08% did not address governance issues. Companies tended to focus on visible governance aspects, such as transparency, rather than strategic elements like board composition and risk management.

Conclusion

The study shows that Turkish industrial companies increasingly incorporate sustainability into their strategies, particularly in energy efficiency, occupational health and safety, and transparency. However, areas such as carbon footprint management, employee rights, community engagement, and governance structures remain underdeveloped. The findings highlight the need for a more balanced and holistic approach to ESG reporting. Transparency alone is insufficient without stronger internal control systems, stakeholder engagement, and social equity practices. Collaboration among policymakers, companies, and stakeholders is needed to support more comprehensive sustainability governance.